

Ametiühendusline kuufiri

Almusford kuus.

Toimetuse ning talituse aadress: Lembitu 4, krt. 4, Tallinnas.
Wastuwõtmine igal kesknädalal ja reedel kella 6—7 õhtul.

Nr. 6

Suuli ja August. 1924.

Nr. 6

Ülestutse rahu kohta.

Seltsimehed ja seltsilised kõigil mail!

Tuletage meele aegu, kui algas ilmasõda! Waadake 10 aastat tagasi! Tuletage kõige pealt meele esimesi päevi ja nädalaid, mil teie ei wõinud aimatagi neid kannatusi ja raskusi, mis hiljem langesid teile osaks. Tuletage meele seda sõjawaimustust, mis waldas hullasid neil päewil ja mida kõikide maade ajakirjandus nii meisterlikult õhutas.

Suimpõlw oli kestnud rahu Põhja-Ida ja kesk Euroopas ning rahwahulkadel ei olnud seepärast algul õiget ettekujutust, mis neid õhwardas. Igalpool uskusi nad oma ajakirjandust, et just neile kallale kiputakse, igal pool õhutasid kindralstaabisid kodumaalastele. Ning sõda kujutati kui uut suurt sündmust, kus dig-lasele kõrgem aita ja abi. Sõda pidi õnne ning killust tooma, isegi tööpuuduse kadumist juleti ette kuulutada. Ning ka paljud tööliste ridadest kisti kaasa selle hurraa isamaalusele.

Mitte selleks, et teid haawata ja teile etteheita, ei tuletata meie meele hullasid wallanud waimustust, waid selleks, et küsida teilt, kas wõib veel lord midagi sarnast korduda.

Kuid sõda awas inimeste silmad. Kuhu see merejõulane ebajumal oma jala asetab, seal hääbus waimustus, seal täitis rahwast jälkus hirmutarretusega, seal kuuldusid kaebed, seal olid küllalisteks lein, häda ning kuulmata wiletus. Esimeseks ohwriks oli õnnetu Belgia. Juba otsekohe sõja algul sai ta tunda sõja toorust tema kaajasõnawate hirmutegudega ning õudse häwitusel. Mõni päew hiljem awaldus sõja tõsine nagu ka Idas. Kümmed ning mitmedkümmend tuhanded naised, lapsed ning wanakesed liikusid meeletus põgenemises oma kodukohtadest. Wene-Austria piirilt sõjemaale. Õnnetus tabas ühe maaloha teise järele. Tõusid aherwarte kõrwale aherwarred, ning hauaküngaste kõrwale uued hauad. Põhja-Prantsusmaa, Serbia, Ida-Poola muutusid kõrbeks. Pariisi linn wärises suurkükkide mürina all;

Räesolewa numbriga on maffuta kaasas

Rahetsatunnilise tööpäewa lühimus VI. Sõdokerentfiil.

Rokkuwõtted konwerentfi saadikute kõnedest
M. Martn.

Londonis peideti wäärtuslikuid kunstivarandusi sügawatesse keldritesse, et neid lemmukite pommide eest kaitsta. Kuulus Reimfi Katedral oli lastemärgilauaks ning filosoof Kantifodulinn Königsberg sai laastatud. Ja nagu maal nii määratles wastastikune häwitamine ka merel, surmates wõitlewaid sõdureid ning wõitlusest kõrwalsetawat rahwast. Sajadtuhanded katfid wõitluswälje, leidfid surma lainetes, hirmuäratawaks muutusid sõja kannul käiwad tõbed ning taudid. Kogu Euroopa imes näjakäppa, ja kõige raskem oli seisukord Sakamaal ning Austrias, kus plaanikindel blokaad end terawalt andis tundi. Sõuetud mehed, kurnatud naised, jurijad lapsed — see oli ka nende maade osa, kes sõjast otsekohe küll puutumata jäid! Maalt maale, ilmakaarest ilmakaare lautas end õnnetust toow sõjahirmutus. Aasia, Afrika, Ameerika kisti ikka sügawamale õnnetusse. Kuid ikka veel pandi toime sõjaülislastu maakohtades, mis sõjast kaugemal. Ning see wastolu sõja wiletusel ning sõja ülistamise wahel kestis kogu sõja aeg, kuigi wiletusel piirkond laienes ning waimustuse piirkond alataja wähenes.

Tuletage seda kõik meelde ja waadake, kas wõib veel lord korduda sarnane kuritegelik hullumeelsus?

Miljonid puhkawad haudad; miljonid wigastatud elawad meie keskkel; miljonid lapsed on sunnitud eluaeg kannatama „suure aja“ tagajärgede all; miljonid wawewad ja nälgivad. Veel ei ole üles ehitatud häwitatud maakohtad.

had, weel pole kofunud rahwama-
jandus, igaüks, kes tahab näha,
wõib weel selgesti näha sõjalaas-
tamist.

Uga sõja äsjitajad ilmutavad end uuesti.
Mad arvestavad sellega, et inimene unustab.
Tõsi, Ludendorff ja Poincaré said tänavustel
walimistel liitua. Kuid ärge petke iseennast:
mida kaugemale läheb aeg, seda kergem on
uuesti luua sõja meeoleolu. Ja sellepärast kut-
sume teid üles: ka jutage tänavust il-
ma-sõja aastapäewa kõikide üle-
elatud koleduste elustamiseks ja
selle äratundmise kinitamiseks,
et sõda ei tohi enam lorduda.

Sõdade ärahoidmiseks pole üksi küllalt was-
tikusest nende wastu: on weel tarwis, et rah-
wad oleksid teadlikud nende tekkimise põhjustest.

Rogu maailm teab tänapäew, et Wieneri
krooni nõukogu juba juuli algul 1914. a. ot-
justati sõja algatusplaan, et Wilhelm II. sai
warsti selle kuritegelise salga täitjaks, ning pea-
wõimaks, kes küllma kaalumisega saatis rahwad
hulgalisje surma. Meie teame, et maailma-
sõda oli imperialistilise poliitika möödapääse-
mata tagajärg ning samuti, et Wene tjaar —
selle kindralstaab esimesena mobilisatsiooni wäl-
ja kuulutas, — härra Poincaré ning küllalt
teist „riigihärrasid“ oleksid sama kuriteo toime
pannud, niipea kui neile oleks filmapilt „sood-
sam“ paistnud.

Juust sellepärast on wähe needa neid inimesi,
selle süüd sõja algamises nende enda ametlik-
kude andmete põhjal kindlaks tehtud — meie
peame kõrvaldama selle ühiskondliku korra,
mille juures on möödapääsemata ikka uute sõ-
jadhutajate ilmumine ja mis ise on koleduste
kordumise põhjustest.

Sama juur kui sõjaalgatamise kuritegu, oli
ka sõjakulutamise süü. Maataitsele pöörasid
kõik maad pea selja. Kaitsejõuast sai warsti igal
maal sõda wõidurikka lõpuni! Kõik tahtsid sõ-
da jatkata kuni saagikindlustamiseni.

Käagiti „rahwaste enesemääramise“ õigu-
sest, ning mõeldi anneksioone, asumaade oman-
damist. Refriitidel apardas see suur äri, selle
tegid liitriigid.

Sõja ajal töotati: sõja tagajärjeks saab
olema rahwaste liit, mis kõrvaldab tulewikus
uue sõja võimalusi. Kuid kui kaugel on see
asutus, mis tänapäew kannab seda nime, sel-
lest organisatsioonist, kes suudaks teostada suure
aate ja luua rahu-wahekorrad rahwaste wahel.
Meie nõuame kõikide rahwaste wastuwõtmist
rahwaste liitu ja et tema oleks tõesti rahwaste
aga mitte walitjaste orgaan. Meie tahame
ärakasutada ja proowida iga lepitusbabinõu.

Kui meie teame: kapitalistlikud huwid seisawad
ikka wastolus rahwaste rahuliku looselamise
aatega. Juust sellepärast on sõjahädaoht möö-
dapääsemata seni, kui püüid kapitalistlik ühis-
fond.

Meie saame wõitlema sõja kawatjaste ja
saladiplomaatia wastu, rahuliku kokkuleppe ja
rahwuswaheliste wahetõhtute eest. Selles wõit-
luses liidame kõik jõud meie ametiühisuste, ko-
operatiiwide ja poliitiliste organisatsioonide
ümber, parlamentides, rahwasteliidu tegewus-
harudes ja igalpool, kus meil awaneb enese-
awalduse wõimalus. Meie tahame liituda rah-
wuswahelises ulatuses, et kõikide rahwaste ühi-
sel jõul walmistada wastupanu igal kujul kuni
ülbstreigini. Kuid meie teame, et see ainult
wähendab sõjahädaohtu, aga ometi ei kõrwal-
da seda.

Kuni militarism omab hiigla walitjusapa-
raadi, kuni kapitalistidel on wõimalus tarwi-
tada seda aparati, seni on töötawad hulgad
määratud olema sõja ohwriks. Kehaline wägi-
wald, majandusline rõhumine ja, mis mitte
wähem tähtis, kunstlik sõja-kirgede õhutamine
suminwad mööga hulkadele peale ja muudawad
neid wastu nende enda tahtmist pimedaks ka-
pitalistlikkude jõudude tööriistaks sõjas. Siik-
lik jõuast äraillemine on ainult demonstrat-
sioon, kuid iialgi ei saa ta, kui masseline näh-
tus, muuta sündmuste saatuslikku käiku.

**Ei ole sellepärast teist teed, kui peab kõige
juurtega wälja kistuma uute sõdade wõimalus:
meie peame kõrvaldama kapitalistliku ühiskon-
na. Wõimur üleminet proletariaadi kätte kõi-
gil mail teeb lõpu mitte üksi eksploateerimisele
waid ka sõdadele.**

Meie kutsume teid üles wõimsate demon-
stratsioonide teel juhtima inimkonda teadmi-
sele, et ta ikka alles seisab selle meeletuse ja ku-
ritöö kuristikku kaldal, nagu 1914. a. juulis.

Tuletage meele juurt rahu ja sotsialismi eest
wõitlejat Jean Jaurés'i, esimest ilma sõja
ohwrit.

Tuletage meele neid lugematuid seltsimehi,
kes surma läbi on meie hulgast ära kistud, neid
tuhandeid, kes muudetud töödõimetuteks janti-
deks; pidage meeles naiste ja laste kannatuji!

Pidage meeles, seltsimehed ja esimeses jär-
jekorras teie, noored seltsimehed, oma suur aja-
looline ülesanne ja töotage, et teie ei wäsi sõjas
sõja wastu!

**Rahwuswaheline Ametiühisuste liit (Ams-
terdam).**

**Sotsialistlik tööliste Internatsionaal (Lon-
don).**

**Sotsialistlik noorjoo Internatsionaal (Ber-
liin).**

Tööpalkade waloriseerimise küsimus.

Et tööpalkade langemist ära hoida, esitati fotsialistide poolt Riigikogule seaduseelnõu, mille järgi senised tööpalgad arwatakse kullaalusel 1 kuldkroon = 100 Eesti marka. Rahaasjanduse komisjon andis selle seaduseelnõu alamkomisjonile läbiwaatamiseks. Alamkomisjon leidis eelnõu wastuwõetawa olevat. Rahaasjanduse komisjonis tuli eelnõu arutusele 26. augustil. Siin selgus, et Riigikogu enamus on tööpalkade waloriseerimise wastu. Wabariigi walitsus teatas oma seisukoha: ei ole põhimõttelikult wastu, riigiteenijate palkade waloriseerimist ei saa enne tulewat aastat teostada.

Rahaasjanduse komisjon otjustas esitatud seaduseelnõu jaata walitsusele seisukoha wõtmiseks, misjuures jaatawal korral wabariigi walitsus ise uue eelnõu esitab, milleks walituse esitaja seletuse järele kuluwat tiik aega, wähemalt üks kuu.

Tööpalkade waloriseerimise seaduse esime-

sel lugemisel wastuwõtmist toetasid ainult fotsialistid J. Piiskar, M. Womm ja L. Johanson.

*

Riigikogu rahaasjanduse komisjoni algatusel on palkade kullaalusele ülewimise küsimus walitjusele esitatud. Kõige paremal juh tumisel wõida riigiteenijad palkade waloriseerimist oodata 1925. a.

Tallinna linnawalitsus leiab, et palkasid enne kullaalusele ülewia ei saawat, kui linna tulud kullaalusele ülewitud on. Peale selle kogutakse teateid riigiteenijate palkade korraldamise ja linnade liidu seisukoha linnade kohustuste, tulude ja palkade korralduste kohta.

Wabrikantide ühjus töö-hoolekandeministri ettepanekul üleswõetud palkade tõstmise küsimuse otjustanud eitawalt.

Rahwuswaheline töötoimkond ja töökonwerentsid.

M. Martna.

Muendalt rahwuswaheliselt Töökonwerentsilt tagasitules püüan siinkohal niihästi konwerentsist kui ka Töötoimkonnast wähkest ülewaadet anda. Ma ütlen wähkest, sest et meie lehe kitsas ruum täielikku ülewaadet ära mahutada ei suuda. (Kui laiuline Töötoimkonna tegevus on, seda wõiksid ehk järgmised andmed näidata. Saksa Ametiühjuse liit andis tänawu S. Fehlinger'i kirjutatud 212-leheküljelise raamatu Töötoimkonna tegevuse ja selle saawutuste tutvustamiseks wälja: „Die internationale Arbeitsorganisation und ihre Ergebnisse, Berlin 1924.“ Kuna direktori selleaastane aruanne, mis Tööorganisatsiooni tegevust möödaläinud aastal kirjeldab, 447 folio lehekülge pak on. Selmist aastate aruanded on umbes nõndasama suurred.) — Konwerents jäi 3 nädalat kofku — 5. juulil töid lõpetades. — Konwerentsi juhatajaks waliti Sjalmar Branding, Rootsi fotsiaaldemokraatia tuntud juht, kes mõne aja eest peaminister oli ja keda praegune Rootsi walitsus oma esitajaks Töökonwerentsile oli määranud. — Peale walimisi asusid komisjonid oma eriküsimuste arutamise juure, mis meie lugejatel konwerentsi päewakorra kirjeldustest teada on. — Eriti põnewad olid waielused — niihästi komisjonides kui

ka konn. täiskoosolekutel — pagaritööstuse öörahu ja klaasitööstuse iganädalase puhkeaja ümber; aga ka põnatõbe wastu wõitlemise küsimus sünnitas kumis ägedaid waielusi, kuna tööliste wabaaja kasutamine ja wõdraste ning omamaa töölistele tööõnnetuste puhkudel ühesuguse kahjutaju maksimise küsimuses teataw põhimõtteline kofkuleppe toon walitjes.

Ettemõtjad olid niihästi pagaritööstuse öötöö äraaotamise, nagu ka klaasitööstuse töölistele pühapäewa rahu wõimaldamise wastu. Eriti arwasid tööandjad wäga kahjulikuks ja õiguse ning wabaduse mõistete wastajeks, kui näit. ka wähkestele pagaritele, kes üffinda, ehk ainult oma perekonnaliigete abil tööd teewad, õõfine töö ära feelataks. See ei olla muud, kui kodukolde puutumatus rikkumine... Tööliste esitajad näitajid aga, et öötöö ärafeelamine wõimalik ei olla, kui niifuguste wähkest töökodade omanikud õõse edaji wõiksid kiipjetada. Niifuguste wähkepagarite wärskejaia wõikslust kartes ei loobuks ka juuremate ettewõtete omanikud öötööst. — Konwerents oli öötöö äraaotamise poolt, mis mõne aasta jooksul kõigil mail läbiwia mõeldakse, sedanenam, et seefugune öötöö feeluseadus juba mitmes riigis teoks on tehtud. — Klaasitööstuse pühapäewarahu wastu olles töid ettemõt-

jad suurenduste ümberkorraldamise kulud takistuseks. Töö seisumajätmine 24 tunniks n. n. vammahjudega klaasivabrikutes olla küll võimalik, kuid see vajada masinate ja jisseseade juures kulukaid ümberehitusi ja muutusi... Konverents oli ka siin selles arvamises, et ümberehitamise kulud tööolude parandamise juures mitte ülepea võtta. Ka siin on loota, et sellekohane rahvusvaheline seadus paari aasta jooksul teovõimalikuks saab. — Põrnatõbe vastu võitlemise küsimuse uurimiskomisjoni aruanne leidis komisjonis ägedat arvustust, olgugi, et uurimiskomisjoni väga teadusliku töö väidetele põhimõttelikut kuigi kaaluvaid vastuväiteid ette ei toodud. Kuid küsimusele toodi uus punkt juure. Kuna senine uurimiskomisjon peardus selle peale, et mõõrait mailt toodavat tooresvillat desinfitseerimise teel töölisele kahjutaks teha, näidati teiselt poolt, et ka sarve- ja igasuguse karvatöölised põrnatõppe haigeks jäävad, mispärast vaja on küsimust nõnda seada, kas ja kuidas põrnatõbe vastu loomade juures võidelda ja sel teel haiguse kiirguskiirgust ära hoida, kusjuures tooresvillat pesemine ikkagi soovitatav ja tarvilik olla võib.

Willat pesemise vastu kõneldi sellest lähtekohalt väljamõeldes, et n. n. Lieberpõli desinfitatsioon väga kalliks ja seni ainult seal kättesaadav olla. Mõnelt poolt tähendati, et selle nõudmise rahvusvaheliseks tõstmiseks teisi villase riide tööstusmaid raskesti olufordat seaks, kuna nemad oma tooresvillad Inglismaale pesta peaksid saatma... Küsimuse uurimine kestab edasi, kuna müüdi ka see ligema tähelepanu alla võetaks, kuidas loomade juures põrnatõbe vastu võidelda ja selle laialilagunemist takistada. — Selles peats ka Eesti eriti humitatud olema, sest põrnatõbi on meil sageli nähtud taud, mis rahvamajanduslikult suurt kahju sünnitab, olgugi, et ta inimestele — tarviliku hoole ja ettevaatuse juures — mitte juust laastav taud ei ole.

Vaba aja kasutamise ja töönnetuste puhul ühesuguse tasumise suunas mõõra- ja omamaa töölisele — ei ole mul sellele suurt juure lisada, mis ma esimeses kirjutuses põhimõtte selgitamiseks ütlesin. Sünnitan ainult, et töölise vaba aja eeskujuliku kasutamise hõlbustamise suunas suuremates tööstusmaades mõndagi juba tehtud on ja et see töö edasi kestab. On juba häid tagajärgi kätte saadud ja senised saamatused lubavad veel rohkem loota. (Rugeja leiab mõnda siia kuuluvat lehele lisana kaasa pantud kirjeldusest 8-tunnilise tööpäeva üle.) — Mõõra- ja oma-

maa töölisele töönnetuste kahjutatu ühesugusel alusel ja ühesugusel viisil maksmise küsimuses jõudis konverents otsusele, et sellekohane rahvusvaheline kokkulepe võimalik on ja et see tuleb läbi viia.

* * *

Teatavat ärevust ja ägedust sünnitas ka see fõrd Staalia töölise esitaja Rossõni õiguste küsimus. Rahvusvahelise Tööorganisatsioonipõhimääruse järel tuleb ainult niisuguseid töölise organisatsioonide esitusõigusteks pidada, mis puht töölise organisatsioonid on. Rossõni oli aga fascistlike liitude esitaja, kuhu ka ette võtta d liigeteks olla võivad ja on. Staalia puht ametiühenduslike liidu poolt avaldati selle vastu protesti ja konverentsi tööligrupe kolimeestena valitud Rossõni võituse vastu ägedasti kõneledes Mertens, Souhaur, Poulton ja teised. Kuid — konverentsi enamus, ettevõtjate ning valituste esitajad — andsid oma hääled siiski fascistide kasuks — ka Eesti valituse esitaja. Kuid enne hääletamist, kõnede ajal tundus siiski, et suur enamus töölise esitajate väited õigeks pidas ja nendega kaasa tundis. Ja selle tõttu kadusidki mitmed valituse esitajad hääletamise ajal saalist. Oma õigekspidamise järel ei võinud nad Rossõni poolt hääletada; aga Staalia valituse vastu ei sõndanud nad ka häält anda. Eesti valituse esitaja ütles aga, et temal küllalt julgust on Rossõni poolt hääletada. — Ka Jaapani töölise esitaja esines jälle teatava kahtlusega, et valitus ikka veel tööliseorganisatsioonide hästi elada, ega tegeleda ei lase, nii et koalitsiooni vabadus ikka alles paberine on... Teadagi, et Jaapani valituse esitajad selle vastu vaidlesid, mille tõenduseks nad komv. saadikutele isegi Jaapani töölise ajalehti saatsid. Arvatavasti jäi aga seegi eeskätt paberiks, sest maevallt ostas keegi peale jaapanlaste ja hiinlaste neid lehti lugeda.

* * *

Töötoimkonna tegevus on, nagu juba tähendatud, õige laialine. Juba konverentside eeltööd on laia ulatusega. Väenafõrrale võetud küsimuste suunas seatakse kõigepealt küsimis lehed kokku ja saadetakse liigeriikide valitustele vastamiseks kätte. Saadud vastuste najal seatakse siis konverentsi jaoks seletuskirjad kokku. Neis käsitatakse iga küsimust üksikasjalikult ja valgustatakse valituste seisukohti küsimuste ja küsimiste peale saadud vastuste najal. Seegi resolutsioonide kavandid seatakse Töötoimkonna poolt

kokku, nii et komisjonid tööle ajudes juba teatava valmismaterjaali eest leiavad, millel tööde kergitamiseks suur väärtus on. Nõnda tuleb ka direktori aruannet hinnata. Selles leidub kogu tööorganisatsiooni ja töötöimkonna ning selle direktori töö kirjeldamine ja hindamine, eriti aga nende raskuste äramärfimine, kellega töötöimkonnal tegemist on. Ka see aruanne on konverentsile väärtuslikeks materjaliks. Näiteks saab iga maa esitaja siit ka selle kohta ülevaate, mis just tema maa sotsiaalpoliitika alal korda on saanud, kuidas tema rahvusvahelise Tööorganisatsiooni töid toetab ja edendab. Ja siin on koht, kus iga maa esitaja neid andmeid valgustada ja täiendada, kiita ja armustada võib, ja siin on koht, kus esitajad etteanda võivad, mis nemad Tööorganisatsiooni poolt soovitavad.

Ma juhin lugeja tähelepanu läbirääkimiste peale, mis 8-tunnilise tööpäeva küsimus direktori aruande puhul välja kutsus. Me näeme siin, misjuga küsimustega Töötöimfond tegemist teeb, ja kuidas ta neid silmas peab! Üldse oli 8-tunnilise tööpäeva küsimuse harutamine seekord konverentsi põletispunkt, olgugi, et see otsekohene päevakorral ei olnud, ja Töötöimfond andis sellega oma tegevusest hea tunnistuse, kuna ta näitas, et ta kõige energiaga seda jälgib ja edasi suruda püüab.

Teatavad küsimused vajavad põhjalikumaid uurimisi, kui nende üle tahetakse selgusele jõuda. Nõnda näit. valmistuse viljakuse küsimus. Kas ja kui palju on tööviljakus nüüd vähem, kui enne sõda? Ka töötöija pihuse suunas on see väga tähtis teade. Sellekohaste järelepärimiste ja uurimiste põhjal on suur kolmeandeline raamat ilmunud, neljas anne on ilmunisel. Raamat sisaldab rohkesti väärtuslikku materjali. — Tööpuuduse vastu võitlemine, väljarändamine jne. on teised sedalaadi ühiskondlikud küsimused, mis teaduslikult uurimist vajavad ja mis Töötöimfond enese ülesannete hulka loeb.

Nüüdsama ilmus raamat korterikriisi üle — („Les Problemes du Logement en Europe depuis la Guerre“ — elukorteriküsimused Euroopas pärast sõda.) üle 500 lk. suur, rohke materjaliga. — Töövalve (inspektiooni), wigasaanud tööliste töömuretsamise jne. üle on andmeid kogutud ja trükitis avaldatud. — Ühtlasi annab Töötöimfond sotsiaalpoliitilisi ajakirju välja, näit. kuukirjad: „Revue Intern. du Travail“ — teine väljaanne Inglisekeeli, kuna ta Saksa keeles

„Intern. Rundschau der Arbeit“ nime all ilmub, — j. o. rahvusvaheline töö ülevaade. Igal nädalal ilmub „Informations Sociales“ — kokkuvõetud sotsiaalpolit-teadete kogu maailmast. Nastaraamatuna ilmub Rahvusvaheline Töö Nastaraamat — ka kolmes keeles. Eriti väärtuslikuna on nimetada sotsiaalseaduste sõnastused, nii et lugeja suurena osa riikide tähtsamate sotsiaal-seadustega tutvuneda võib. Ka need ilmuvad Prantsuse-, Inglise- ja suuremalt osalt ka Saksa keeli. — Wenemaa olude üle kogub Töötöimfond eriti teateid ja avaldab need eriväljannetena. — Kõik need tööd on osavate, asjatundjate meeste kätte usaldatud, nii et siin tõsiselt võetud tööga tegemist on. — Ma olen ainult mõnda nimetanud, et lugejale teatavat pilti sellest anda, mis laadi see töö on.

Kogu selle töö siht on Tööorganisatsiooni põhiseaduses, ehk Versailles rahulepingu XIII osas leida, mille mõte kokkuvõetult järgmine on: Tööliste olukorda, mis üleüldiselt võttes küsajil hea, ega rahulolev ei ole, rahvusvaheliste kokkulepete abil seaduste läbi parandada, töötöimise inimlikult vastuvõetavateks muuta, tööpalka elamisvõimaluse piiri viia, tööaega 8-tunnini päevas, ehk 48-tunnini nädalas lühendada — nõnda, et töölistel oma elu elamisväärilike tunneksid ja et nad oma eluga rahul oleksid. Tööliste rahulolemist kätte saades tunduks ka maailma rahus kindlustust, kuna rahva suurte hulkade rahulolematust ja rahvusvahelist rahu püüvaks kujunemist takistab.

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni siht ei ole mitte väike, ta on suur ja kõrge. Aga niisasti tema praegune direktor Albert Thomas, nagu ka tööliste esitajad on rõhutanud, et see kõrge eesmärk ainult siis ja seda kergemalt kätte saadav on, kui ja mida kindlamalt töölisorganisatsioonid rahvuslikult, (j. o. igast rahvusest töölistel omal maal) seda tööd teevad ja sellest osa võtavad, mida kindlamini töölisorganisatsioonid selle rahvusvahelise organisatsiooni seljataga seisavad. Ainult niisugusel viisil on tööliste esitajatel Töökongressidel jõudu küllalt üles astuda ja tööliste õigustatud nõudmisi esitada, ilma, et valitjaste ja töötöimajate esitajad, kelle käes ju enamuses on, kõike maha suruda jõuandaksid.

Nõnda siis ka selles asjas tuttav meeletuletus ja üleskutse:

Töölistel, liituge, kokku, looge tugevad organisatsioonid, sest ühendus on jõud!

Töölisnoorsoo liikumise arenemine Saksamaal.

R. Urm.

Meie töölisorganisatsioonid, niihästi ametiühenduslikud kui ka poliitilised, on seni pidanud loogu oma tähtsuse ja jõu pühendamiseks päevalesannete lahendamisele, kuna sootu kõrval on pidanud jääma eelkõige aluste loomine tagajärjerikkamaks võitluselaks tulevikus. Üheks sarnaseks tööalaks, millel seni peale mõne üksiku ebaõnnestunud katse midagi nimetamisväärtist pole tehtud, on töölisnoorsoo organiseerimine ja kasvatamine tulevateks võitlusteks töörahva eluõiguste ja tulevikuideaalide eest. Ometi oleks juba ammugi aeg seda küsimust niihästi ametiühendustes kui poliitilistes erakondades tõsisemalt kaalumisega võtta ja tegelikkude sammude juure asuda. Mii mõnigi laotus tööliskonna tänapäevases võitluses on kirjutatud töölisklassi arenemise ja väheste ühistunde arvele. Oleks juba aeg, sellest tulevikku kohta mõnejuureid järeldusi teha ja hoolitseda selle eest, et need puudused edaspidistele võitlustele takistajaks ei saaks. Töölisklassi hariduslike tasapinna tõstmine ja ühistunde kasvamine ei arene iseenesest ja päevapealt, vaid see nõuab pikaajalist ja viisa tööd, millega peab algust tehtama eeskätt noorte juures, ära kasutades sealjuures noorte isetegevust ja entusiasmi. Töölisorganisatsioonid välismaadel on noortööliste liikumise arendamises näinud ühte tähtsat vahendit töölisklassi teadlikkuse ja ühistunde kasvatamisel ning on sellele pühendanud muude ülesannete kõrval suure tähtsuse. Näitena sellest olgu alljärgnevad read noortööliste liikumise arenemisest Saksamaal.

Saksamaa noortööliste koondumise organisatsioonidesse sai oma alguse Lõuna-Saksamaal. Esimeseks Saksamaa noortööliste ühinguks peetakse aastal 1903 asutatud Offenbachi noortööliste organisatsiooni; umbes samal ajal tekkisid noortööliste organisatsioonid ka teistes Lõuna-Saksamaa linnades. Tõuge noortööliste ühingute loomisest näib tulnud olevat poliitilistelt parteidelt ja ametiühendustelt. Kõige tähtsamad osad nende ajutamisel ja hiljem ka tegemisel juhtimisel ning arendamisel on olnud Saksamaa sotsiaaldemokraatlikel parteil.

Saksamaa sotsiaaldemokraatlikel parteil olid selleks tegemiseks ka laudsed põhjused. Ka teised poliitilised parteid Saksamaal olid oma kae noorsoo järel juba varemalt välja sirutanud. On ju tõstati, et nende ideede ja ettevõtete pärast on tulevik, kellel lorda lähed võita oma poole noori, kes võetud tõeks-

pidamisi ja ideesid edasi arendavad ja teostavad. Seda teadsid ka Saksamaa poliitilised parteid ja püüdsid endile noortes poolehoidjaid võita. Eriti püüdsid noori oma ridadesse mitmesugused kiriklikud rühmitused. Juba sellepärast, et mitte lasta töölisnoorsoo kodanlike ideoloogide mõju alla minna, pidi sotsiaaldemokraatlik partei vastukaaluks ajama töölisnoorsoo organiseerimisele ja kasvatamisele tulevateks võitlusteks oma ridades.

Lõuna-Saksamaa töölisnoorsoo organisatsioonid, mis seni üksikult ja lahus tegutsenud, liituvad 1906. a. ühiseks „Saksamaa noortööliste liiduks“ („Verband jugendlicher Arbeiter Deutschlands“). Liikumise ideeliseks juhiks ja õhutajaks oli Dr. Ludwig Frank, kelle toimetusel hakati välja andma esimene noortööliste ajakiri „Die junge Garde“ (noorte kaardivägi). „Die junge Garde“ esimese numbriga juhtkirjas kirjutas Dr. Frank muu seaks? „Meie tahame, et maa, kes liigub punase lipu järel, muutuks instinktiivselt poolehoidjaks teaduslikuks kaastöötajaks. On tarvis, et juba tööliste perekond kasvataks omi lapsi sotsiaalistlikes vaimus.“ Ühtlasi näidatakse selles juhtkirjas abinõud, mille kaudu töölisnoorsoo liikumine võib oma sihile jõuda. Kõige tähtsamaks vahendiks võitluses oma õiguste eest loeb Frank haridust, mille täiendamise peavad noorsoo ühingu võtma oma tähtsamaks ülesandeks.

Noorsoo liikumise juhtide üleskutsetel olid filmapaistvad tagajärjed. Veel samal aastal peeti Neustadti konverents, millest võttis osa juba 14 kohaliku organisatsiooni esitajat, kelle seljataga 706 liiget. See oli 17. juunil 1906. a. Esimesel noortööliste liidu peakoosolekul, mis ära peeti sama aasta 30. septembril, oli esitatud juba 37 kohaliku organisatsiooni 52 esitaja kaudu; liikmeid oli liidul sel ajal 3000. Peakoosolek peeti Mannheimis, mis oli ühtlasi liidu juhatusel asukoht. — Peakoosolekuga ühel ajal oli Mannheimis ka sotsiaaldemokraatlik parteipäev, kes avaldas noorte liikumisele sooja poolehoidu ja lubas noori tema ettevõttes toetada. — Peakoosolekul otsustati liidu liigeteks vastu võtta ka noori naistööliste ning tehti sellekohane parandus liidu nimes. Partei liigeteks olid peakoosolekul ja termitasid noori Gerich, Simon Katzenstein, Eichorn, Dr. Frank ja Dr. Dieblich.

Põhimõtted, mida toonitati resolutsioonides, olid kokkuvõttes järgmised:

1. Kõigile kohalikele organisatsioonidele soovitatakse õpilaste (õpipoiste) kaitsekomisjonide loomist.

2. Peakoosolek loeb töölisklassi arenemisele kõige suuremaks vaenlaseks alkoholismi ja peab selle vastu võitlemise üheks tähtsamaks ülesandeks.

3. Soovitatakse ühingu juures korraldada spordiringid, et arendada waimlise arenemise kõrval ka füüsilist kasvatust.

4. Koosolek saadab kõige soovjemaid terwtusi **W e n e m a a n o o r t ö ö l i s t e** le nende kaugelaskluse wabaduswõitluses, soowib nende wõitlusele inimkonna parema tulewiku eest jõudu ja leinab kaasa seniistele kaotustele.

Kodanline feltskond ja ajakirjandus wõttis noortööliste ühinemispüüded õige waenulikul vastu. Kirjeldatud koosoleku kohta tõi „München Post“ waenulise kirjutuse, milles tähendatakse muu seas:

„Koosolek ei pakkunud midagi rõõmustawat. Käägiti palju, aga millest — on raske aru saada. Koomiline on kuulda 16—17-aastasteid noori inimesi kõnelemas kaswatusest. Nemad loewad endid kaswatavateks subjektideks, kuna nad ometi ise on selle objektid.“

Kodanlike ajakirjanduse waenulikkuse peale waatamata suurenes ja kõvenes noorte organisatsioonid tekkisid ka Põhja-Saksa linnades, nagu Hamburis, Bremenis, Altonas ja Kielis, kes Mannheimi liiduga ühinesid. Märtsikuus 1907. a. oli „Junge Garde“ juba 6000 tellijat.

Sakfamaa noortööliste poolt algatati aegjasti ka noortööliste rahwuswahelise liitumise küsimus. Juba 1904. a. algatati Dr. Franki poolt rahwuswahelisel sotsialistide konwertsil **A m s t e r d a m i s** noortööliste rahwuswahelise liitumise küsimus. Ühel ajal kolmandama rahwuswahelise sotsialistide kongressiga **S t u t t g a r d i s** 1907. a. peeti ära esimene rahwuswaheline sotsialistliste organisatsioonide konwerts. Konwertsist wõttis osa 20 saadikut 13 riigist (Saksa, Austria, Böömi, Ungari, Schweitsi, Itaalia, Hispaania, Belgia, Hollandi, Inglismaa, Daani, Rootsi ja Austraalia). Konwertsil loodi noortööliste organisatsioonide rahwuswaheline sekretariaat.

Konwertsil huwitavamaks osaks oli seltsilise **R o l a n d - H o l s t i** referaat „Noorsoo sotsialistilisest kaswatusest“. Esitatud referaadis tulid töölisnoorsoo liikumise põhimõtted ja põhijooned esimest korda

põhjalikumale ja mitmekülgsele käsitusel. Läbirääkimiste kokkuvõttena wõeti vastu resolutsioon, milles ära näidati töölisnoorsoo liikumise sihtjooned ja tegewuswahendid.

Resolutsioon kõlab kokkuvõttes järgmiselt:

1. Töölisklassi kaswawa noorsoo hulgas on märgata elawat püüdu hariduse järel sotsialistilises waimus. Noored töölised tunnewad tarwidust ettewalmistuseks tulewase klassiwõitluse vastu warustada endid teadmistega ja kõlbliste omadustega, mis neile wõimaldaks eelolewat wõitlust läbi wiia suurema jõu ja meeletindlusega.

Sotsialistilise kaswatuse all mõtlemegi nende teadmiste ja kõlbliste omaduste omandamist.

2. Noorte tööliste sotsialistiline kaswatus teostub kõige otstarbekohasemalt nende oma organisatsioonides. Sellepärast on kõigi sotsialistiliste organisatsioonide kohus, abutada noorte organisatioone, ja kus nad tekivad, nende tugew toetamine.

Organisatsioonide ülesanded on:

a) Teadmiste laialilaotamine; kõige pealt nende teadmiste laialilaotamine, mis tarwilikud proletariaadile klassiwõitluses, kui seda tahetakse läbi wiia heade tagajärgedega; need on ühiskondlised teadused, nagu rahwusline majandusteadus, üldine ajalugu, tööliskultumise ajalugu marksiistilise ajaloo käsitamise seisukohalt. Teisel joonel seisawad loodusteadlised teadused, sotsiaalne hügieen (terwishoid), mille hulgas ka alkoholismi küsimused. Tarwis on noorte tähelpanu pöörduda ka usumõte ja selle tekkimise ajaloo peale materialistilise ajaloo käsitamise waatepunktilt.

b) Kõlbliste omaduste kaswatamine, nagu ühistunne (solidariteet), demokraatlik mõtlemiswiis, ohwimeel, distsipliin, enesetunne, julgus, teadlikkus, — milliseid eriti wajab proletariaat oma ajalooliste ülesannete täitmisel.

Tähelpanu pöörata mõlemate sugude ühise töö tarwiduse peale.

c) Hoolitsemine rahwuswahelise solidariteedi kaswatamise eest teadmiste laiendamise ja isiklike läbikäimiste kaudu teiste maade noortöölistega.

d) Hoolitsemine kehalise kultuuri eest kehaliste harjutuste ja mängude kaudu.

e) Esteetilise tunde arendamine.

3. Sotsialistiline kaswatus jõuab kõige otstarbekohasemalt noorte organisatsioonides. Ometi peab aga olema noorte organisatsioonidel kindel ühendus ka klassiteadlikkude töolistega, ehk kus see wõimata, siis vähemalt waimline üksimeel.

4. Sotsialistiline kasvatus teostatakse osalt ka ajakirjanduse ja üldharidusliste kursuste kaudu. Tuleb ainult tähendada, et samal ajal, kui parteilistel ja ametiühisuslistel organisatsioonidel seisab esimesel plaanil mõitlus, tuleb noorte organisatsioonidel kõige suurem tähelepanu pöörda hariduse omandamise peale, mis on õieti noorte organisatsioonide kõige tähtsam ülesanne.

5. Punktid, milledeesse kontsentreerub noorte organisatsioonide tegevus, järgnevad noore töölise erilisest seisukohast kapitalistlikes ühiskonnas. Need on järgmised:

a) Mõitlus töökaitse seaduste maksmapaneku eest, järelevalve seaduslike kaitse täitmise järel ja noorte tööliste kaitse väljakurnamise eest üldse;

b) mõitlus alkohoolismi vastu;

c) mõitlus militarismi vastu.

6. Tegevusabinõud, mis noortel tarvitada, on järgmised:

a) Rõnekoosolekute ja kursuste korraldamine;

b) ajakirjade väljaandmine ja kirjutused ajalehtis;

c) rändavate ja ühingute raamatukogude asutamine;

d) ühised ekskursioonid ja matkused;

e) kohalised harjutused ja mängud;

f) osavõtmise demonstراتioonidest;

g) haridusliste ringide asutamine;

h) kirjandusliste ja kunstide õhtude korraldamine.

Noorte organisatsioonide ülesanne on ka partei peale mõjuda, et see noortööliste hariduslistele püüetele enam vastu tuleks ja neid täita aitaks.

Ungari esitaja Ulpari ettepanekul võeti konverentsil otsus vastu, milles nõuti noortööliste majanduslike seisukorra parandamist ja 36-tunnilist pühapäeva-puhkust. — Rootsi esitaja Mõller refereeris alkohoolismi küsimust. Mõitlusest militarismi vastu kõneles Dr. Karl Diebnecht ja esitas konverentsile sellekohase resolutsiooni.

Wahapeal hoogsalt arenenud töölisnoorsoo liikumist tabas ootamata löök uue ühingute ja sektide seaduse vastuvõtmise kaudu Saksa riigipäeva poolt. Parempoolsed parteid ja valitsus nägid tõusvas noorsooliikumises kardetavat hädaohtu ja sotsiaaldemokraatide jõu

kasvamist ning ruttasid tõketetegemisele. Uue seaduse autoriks oli siseminister Bethmann-Hollweg, kelle seaduseelnõu riigipäeval parempoolsete ja tsentrumi toetusel, sotsiaaldemokraatide ja liberaalide vastuseisemisest hoolimata, 8. aprillil 1908. a. läbi läks. Selle seaduse § 10-a põhjal keelati kõigile kodanikele alla 18 aastat olla liigeteks poliitilistes organisatsioonides, osa võtta koosolekust, mille päevakorras poliitilised küsimused. Selle seaduse arutuse puhul esines Dr. Frank riigipäeval kahe pika kõnega, milles ta parempoolseid tööliste aatelsi püüdeid poliitiliste abinõudega maha suruda häbitas ja hukka mõistis. Oma teise kõne lõpetas Frank sõnadega: „Teie võite täiesti oma juure jätta — kas § 10-a'ga mõi ilma. Meie mõidame noorsoo sotsialismile ja meie mõitleme sotsialismile eest noorsoo pärast.“ — Nagu hiljem näeme, oli Franki enmusus õige: § 10-a mõis ajada töölisnoorsoo liikumise ainult pööranda alla, kuid mitte surmata.

Kuid avalikkuse ees tuli siiski § 10-a'le järeldused teha. 3. mail 1908. a. peeti viimane noortööliste liidu peakoosolek Darmstadtis. Selleks ajaks oli liidu tegevus õige tugevasti laienenud. Koosolekul oli esitatud 85 organisatsiooni 4500 liikmega ja „Junge Garde“ luugejate arv oli 1906. a. 6000 pealt tõusnud nüüd 9000 peale. Koosolekul oli peaarutusaineks uus ühingute seadus. Tehti ka ettepanekut: muuta organisatsioonid mittepoliitilisteks ehk jätta välja liikmed alla 18 aastat. Enamuse sai esimene ja kõik kohalikud ühingud otsustati muuta ajutiselt. apoliitilisteks hariduslisteks sektideks. Et aga edasi arendada ka seniist tegevust, otsustati luua kohtadel agitatsiooni komisjonid, kelle liigeteks üle 18 a. noortöölistes ja kelle ülesandeks poliitiliste ja töökaitse küsimuste valgustamine ning lahendamine.

Liidu keskkomitee nimetatakse „Agitatsiooni keskkomiteeks noorsoo hulgas“. Otsustatakse jatkata „Junge Garde“ väljaandmist. Kitsendava ühingute seaduse kohta võetakse vastu äge protestiresolutsioon.

Töölisnoorsoo liikumine areneb § 10-a kiuste, kuid on sunnitud otsima oma ideede teostamiseks uusi tegevusvahendeid.

(Järgneb.)

Seltimehed töölised ning ametnikud toetage „Ametiühisuslist kuufirja“ tellimise ning kaastööga.

Gestimaa haigekasjade liidu 1. kongress 25.—27. juulini 1924. a. Tartus.

Haigekasjade liidu asutamise mõte tekkis Tartu Haigekassa tegelaste seas juba 1922. aastal. Põõrati kõigi Eesti wabariigi haigekasjade poole ettepanekuga liidu asutamiseks haigekasjade konverentfi kokku kutluda. Konverentse peeti ära Tallinnas 7. ja 8. aprillil 1923, kus liidu asutamine kõigide osawõtjate poolt tarviliseks tunnistati. Liidu põhikirja väljatöötamine jäi Tallinna haigekasjade hooleks, millise tööga wiimased 1923. aasta lõpupoolel walmis said ja oma töö kõigile haigekasjade seiskohale wõtmiseks esitasid. Üksikute haigekasjade soowe wõimalust mööda arwesse wõttes, täiendati weel liidu põhikirja eelnõu, mille järel see käesolewa aasta algul Tallinna-Haapsalu rahukogule registreerimiseks esitati. Registreerimine järgnes weebuarikil käesolewal aastal, millega liit oma tegevust algada wõis.

Liidu ülesanded on põhikirja järel: a) ühendada kõiki Eesti wabariigi territooriumil asuwaid ja tegutsewaid haigekasjaid, b) juhtida ja ühtlustada nende tegevust, c) jälgida terwishoidliski olusid wabrikutes, tehastes ja töökodades ning hoolitseda selle eest, et terwishoidlised olud neis kohtades terwishoiu nõuetele wastaffid.

Oma eesmärgi saavutamiseks wõib liit: a) ülemaalises ulatuses toime panna avalikke ettelugemisi kõigi haigekasjadest ja üldse tööliste huwidesse puutuwate ainete üle, korraldada haigekasjade kongresse, konverentse, nende liikmete koosolekuid ja nõupidamisi jne., b) anda wälja ajakirju ja muud trükitöid oma ülesannete ja tööliste ellu puutuwate küsimuste selgitamiseks, c) wõtta osa oma esindajate kaudu wälismaal ärapeetawatest haigekasjade kongressidest ja konverentssidest ning astuda ühendusse wälismaade sellekohaste liitudega wastawa walituse loaga, niisama wõtta osa ka kõigist teistest Gestimaal ärapeetawatest kongressidest ja konverentssidest, mis tööliste huwisid käsitawad, d) korraldada näitusi ning wõtta ka teiste asutuste ja ettevõtete poolt toimepandawatest näitustest osa, e) koguda andmeid haigekasjade osanikkude ja nende perekonnaliikmete terwishoidliskite olude ja töötajate kohta, g) esitada märgukirju, teadaandeid jne. keel- ja omawalitussafutustele ning üksikutele isikutele töölisteterwishoiu abinõude ja puuduste üle töökodades, h) asutada haigemaju, ambulantsi, sanatooriume, suwefooniisid, apteeki ja muud farnaseid asutusi haigete rawitsemiseks.

Magu eelpool toodust näha, on liidul suured ülesanded täita. Kuid selle teostamine oleneb suurel määral sellest, misugused tegelased liidu

etteotja jääwad. Kuid ühte peab üttelema, et haigekasjade liit, kui ta olla tahab, peab kõigist tööd tegema. Lööksõnade tegemisega ei jaada midagi fätte.

Liidu ajutajate haigekasjade kokkuleppel jäi liidu I. kongressi kokkukutsumine Tartu üldise Haigekassa hooleks, kelle poolt kongressi päewaford kokku seati ja kõik kongressi eeltööd tehti.

25. juulil algas liidu kongress. Kongressi awas Tartu haigekassa juhatus eimees M. Linnamägi, kes lühikese ülewaate liidu loomise eeloo kohta andis ja kongressi tööle kordaminekut soowis. Sellele järgnes internatsionaal.

Kongressi juhatus, sekretariaat ja mandaat-kommissjon waliti Tartu ettepanekul põhimõtte järel, et kõik suuremad linnad esitatu. Mandaat-kommissjoni aruandest selgus, et kongressist 41 täieõiguslist saadikut osa wõttis, peale selle haigekasjade tegelasi üle 20 isiku, kes informatsiooni mõttes kongressist osa wõtsid. Selgus, et suurem osa haigekasjadest liitu astuda olid otustanud. Liitu astumise suhtes eitawat otsust ei ole teinud ükski haigekassa, küll on aga mõned kasjad eialgu ärastawale seiskohale jäänud.

Järgnesid terwitused mitmesuguste organisatsioonide poolt, kes liidule ja liidu kongressile edu soowisid. Kuid ei puudunud ka mooramaa mees, riigikoogu liikme Siirna näol, kes oma ülesandeks pidas kongressi lõhtrajamiseks katset teha juba terwituse ütlemise juures. Kuid siin see katse ei õnnestanud.

Järgneb ettepanek rkl. Siirna poolt saata terwitustelegramm poliitilistele wängidele, mille teksti Siirna paberilt maha weerib. Et telegramm sündmatu ja haawawaid lauseid tööliste kohta sisaldas, sellepärast teiwad telegrammi saatmise küsimise juures ägedad waielused, mis lõpuks sfandaaliks muutusid. Kuid see ju weel kommunistide weskile — segases wees hea kalu piilida. Telegramm otustatakse siiski saata, kuid parandatud kujul. Ettepaneku poolt hääletawad 41 saadikust wastu 21 saadikut. Wastuhääletajad andsid hiljem protesti, telearammi mittesünda sifu pärast.

Kongressi päewaforra finnitamise juures teiwad waielused, kas wõtta päewaforda liidu juhatuses asukoha aramääramise küsimust. Selle Tartu ettepaneku wastu waidlewad Tallinna saadikud, keda referaatidena kongressile pääsenud kaks kommunisti siile ja seljaga toetawad. Küsimust otustatakse päewaforrast wälja jätta. Kuid hiljem arutati seda küsimust uuesti.

Sellel lõpeb kongressi kawatsemas osa ja algab tegelik töö, mis keskab sõbralikult ja

leplikult kongressi lõpuni. Peab konstateerima, et kommunistidel korda ei läinud kongressi „üle võtta“, mida küll katvatakse oli. Kuid kongressi aega oli omegi ligi päev ära viidetud.

Zägnepid aruanded kohtadelt, millest selgus, et haigekassaja malfu-protseent ja abirahade nõuandjad enami seda juuret mitmekesisust ei pooldu, mis aasta varemalt arapeetud kongressi ajal. On piilitud neid ilhustada, kontverentzil vastuhõpetada sotsiaalvalduste vastavalt. Suuremad kassjad on asunud oma ravitlustorvalduste loomisele. Tartu haigekassjal on oma juurehodu riigisatus Üderma mõisa härraste majas. Mõnna ilhine haigekassaja on asutatud oma apteegi, kuni Tallinna ilhijel haigekassjal see töökiil. Tartu, Võlvere, Valga ja Võru-Setveri kassjad on ka kassaliikmete ravitsemise omi kätte võtnud, millega kassaliikmetele täielik ja korralik ravitsemine kindlustatud. Üldiselt kaevatastse, et töandjad haigekassjadele teateid viisalt annavad ja malfu õige korraldust taluvad.

Viidu juhatuse lähem tegevuskava mõtatske jellel kujul näatu, nagu see Tartu haigekassja poolt ette pandud ja mis eneses sisaldab järgmised 12 punkti:

Haigekassjade Liidu lähem tegevuskava.

Tartu ilhijel haigekassja ettepanek 25. kuni 27. juunini 1924. aastal Tartus arapeetava haigekassjade Liidu I. kongressile.

Viidu ilhesandeks on kõikide haigekassjade tegevust ilhustada, seada kõikide Liitu kuuluvate haigekassjade liikmeid haigekassja juhtes ilhugustesse oludesse, organiseerida võimalikult laialtulatust ja täielikult ravitsemise võimalikult kassajalistele, panna liikumata haigekassajad oma tegevuses ja piilites ilhesuguses viisil, laiendada haigekassjade tegelaste filmaringi ja selgitada sotsiaalsete kindlustuste puutuvaid ilhijumust, ilhespäraft tulet. Liidu lähemaise tegevuskavasse illes mõlta järgmised 12 punkti:

1) Selgitada sotsiaalse kindlustuse tarvidust ja talhust ja teha ilhustustööd palgatööstiste kindlustusseaduste laivalatustiseks malfmapanekuks, Tartvilisel korral väljja töötada ja etteada vastavatele valitussajutustelle seaduste eslmõnd ja talvad.

2) Ilhustustööd teha jelleks, et kõik haigekassjad liidu liikmeteks astuks.

3) Asutada haigekassjade Liidu asjaajamiskümo, kust Liitu kuuluvad haigekassjad oma tegevuses etteulervate ilhijumuste kolha seletust seastid, ilhijasti korraldada juritidilist nõuannet Liitu kuuluvatele haigekassjadele.

4) Seada ametilise Liidu asjaajaja-instruktor, kelle kolhuseks peale okehohese liidu asjade

ajamise oleks liitu kuuluvate haigekassjade tegelastele ja ametnikkelle juhtimööre ja seletusi anda haigekassjadesse ja ilhijel tööliste kindlustuskilimustesse puutuvais asjus, samuti kontroleerida liitu kuuluvate haigekassjade tegevust ja asjaajamist.

5) Haigekassjade arvepidamise ja asjaajamise ilhijumuste kolvade illesseadmine ja jelle tegelik läbituimine.

6) Soolt tunda, et kõikides haigekassjades ilhesumrust liikmemalhu mõtats ja abirahade ning muu abi normid võimalikult ilhesugused oleks.

7) Haigekassjade asjaajamistes tarvilikunde triikitööde ilhine valmistamine liitu kuuluvatele haigekassjadele.

8) Liitu kuuluvate haigekassjade vastastilise abianimise ja haigete kontrolli korraldamine ja jelleks juhtimööride väljatöötamine.

9) Haigekassjade tegelaste ettevalmistamiseks ja praeguste tegelaste filmaringi laiendamiseks etelugemiste ja kursuste korraldamine.

10) Haigekassjade Liidu ambulantsi, apteegi, hambarasti-kabineti, sanatooriumi, juurekoloni, mudavannides ravitluste andamise võimaluste kolha teadete muuretmine, nende ilhesseadmisel eeltööde tegemine ja talvade kolkuseadmine.

11) Määruste väljatöötamine, mis kindlasti ära määraks tööajutuse omaniku kolhustes haigekassja vastu teate ja malfuolhude ilhesseadmise asjus ja jelle malfmapanek kolhjade peal kinnituskomitee ja kinnituskõndilõgu määruste näol.

12) Statistiliste andmete kogumine liitu kuuluvate haigekassjade tegevuse, liikmete arvu, haiguste juhtimuste, samuti kassajalististe palgaolude, termitshoidiliste olude jne. kolha, ning nende andmete anddamine.

Nõua mõeti vastu ilma ilhijel paranduse ta. Samuti mõeti näetse Tartu haigekassja poolt väljatöötatud liidu juhatuse kodulõrd, millel 6 oja ja 28 paragraahvi.

Kuigi lit oma I. kongressi pidas, oli ilhijel juba tarvilik põhikirja muutmisele asuda. Selgus nimelt, et liidu nõukogu liigete arv liig suur — 25 liiget. — Ojustalk nõukogu liigete arv 11 peale kindlaks määrata ja põhikirja vastavalt muuta.

Edasi tegi Tartu haigekassja ettepaneku põhikirja jarnaselt muuta, et ilhijel kassa kongressile ille 10 jaadiku saata ei saaks. Selle põhjenduseks toodi ette, et ilhijud juured linnade ilhishaugekassjad liidu kongressil juurt ülvõimu oma kätte ei saaks. (Lätt Haigekassjade liidus on see juba läbi viitud). Ettepanek liikati tagasi.

Põhikirja muutmise all tuli veel Tartu ettepanekul liidu juhatuse asutoha äramäära-

mine arutusele. Tartu Haigekassa poolt tehti ettepanek liidu juhatusse asukohaks määrata Tartut, misjuguist ettepanekut ka tarviliselt põhjendati. Ettepanek liidati tagasi.

Selle küsimuse otjustamise järel nõuti wahetaja määramist, et tekkinud olukorra kohta seisukohta võtta.

Selgus nimelt, et mitu kassat olid otjustanud ainult siis liituda, kui liidu asukohaks Tartu määratakse. Tehti isegi ettepanek kongressilt lahkuda ja eriti Lõuna-Eesti haigekassade liit asutada, kuid siiski jäi see wool võidule, mis soovitas äraootavale seisukohale jääda.

Järgnesid valimised Liidu põhikirja järel. Liidu juhatuse waliti: Hellmann, Järwepera ja Naadik Tallinnast, Kraan Narwast ja Bloom Tartust. Liidu nõukogu ja rewisjonikomisjon waliti põhimõtte järel, et võimalikult kõik Haigekassad esitatud oleks.

Liidu eelarwe wile kuu kohta wõeti wastu tasakaalus Mk. 250.000.— peale. On muu seas ette nähtud ametisse seada liidu asjaajaja-instruktor.

Haigekassade asjaajamise ja arwepidamise ühtlustamise kohta wõttis sõna Tartu Haigekassa asjaajaja R. Luff, kes ära näitas need teed, mida käia tuleks, et Haigekassade liitmisel asjaajamist ja arwepidamist ühtlasele alusele wiia, ühtlasi esitades järgmised juhtlausead, mida selles küsimuses wastu võtta tuleks:

1) Haigekassa maksu protsenti tuleb võtta 2% palgast.

2) Kassaojaliste rawitsemine tuleb Haigekassade kätte võtta.

3) Haiguse abiraha normid tulewad määrata üleriikliselt ühefõrguseks ja maksta abiraha võimalikult suuremate normide järel; abirahade wäljaarwamise alus tuleb üleriikliselt kindlaks määrata.

4) Kuritarwituste ärahoidmiseks tuleb korraldada kindel haigete kontroll ja kahtlaste haigete läbivaatamiseks asutada arstide-konjilium iga Haigekassa juure.

5) Perekonnaliikmetele tuleb võimaldada Haigekassa poolt täielikku rawitsemist. Kõrwendustel olgu ainult see mõte, et abisaajale meele tuletada Haigekassa piiratud majanduslisi abinõusid; perekonnaliikmeks kuuluwad isikud, jannuti nende registreerimise kord tuleb kindlaks määrata.

6) Kassaojaliste kohta käiwad määrused tulewad üleriikliselt ühtlustada, aluseks wõttes Tartu Haigekassa maksuwaid määrusi.

7) Haigekassa peab kassaojalistele alati kättesaadaw olema.

8) Wähemate wäljamakstude otjustamine, Haigekassades, mille juures kahtlust ei teki erakorralistel juhtumistel, tuleb ujaldada wastutawa kassateenija kätte.

9) Tuleb soovitamaks tunnistada, et igas linnas ainult üks Haigekassa oleks.

10) Haigekassade liitmine asjaajamine ja arwepidamine tuleb rajada ühtlasele alusele, mille wäljatõtamiseks erikomisjon moodustada tuleb.

Ettepanek wõeti wäikeste parandustega ühel häälel wastu.

Järgnesid referaadid päewakorras oluwate küsimuste kohta, kus esinesid riigikogu liikmed L. Johanson, J. Woinann, Dr. M. Püümann, J. Jürna, edasi R. Weimer ja Tartu linna sanitaararst Dr. med. Wõdder.

Referaadid olid wäga huwitawad ja asjalikud, mille juures L. Johanson, Dr. med. W. Wõdderi ja R. Weimeri referaate eriti alla tuleb kriiputada.

Päewakorras oli weel „Majandus-politiline seisukord“, mida „refereris“ J. Jürna. Kuid kui Jürna wiisi „refereritakse“, mis diei muud ei ole, kui weerimine, siis jäägu need parem olenata. Nende ridade kirjutaja on mitmel korral kodanlikest ajalehtedest lugenud riigikogu kirjeldusi kommunistide lehe pealt weerimistest riigikogus, kuid ei uskunud neid kirjutusi, pidades neid liialduseks. Kuid Haigekassade liidu kongressil oli võimalus jeda oma kõrwaga kuulda, kus „kõnemees“ kõnetooli tuleb ja lehe pealt oma kõnet weerima hakkab, mis temale walmilt kätte antud, mida ta maewaks pole wõtnud ennem kord läbigi lugeda.

Muidugi tuli J. Jürna poolt resolutsioone iga küsimuse kohta nagu käiksest, kuid et need igast asjalikkuse piirist üle läksid, liidati nad wiimaseini tagasi. Kui Jürnal ja tema mõtteosalistel wähegi arusaamist ja sündisusettumnet on, siis hoiawad nad enmast edaspidi haigekassade liidu kongressilt eemale, sest seal kukuwad nad niisama haledalt läbi, nagu käesolewal kongressil.

Kongress lõpetati internatsionaaliga. Peale selle mindi Tartu waatamiswäärilisemaid kohti waatama. Käidi Tartu felttimeeste juhtimisel ilikooli raamatukogus, Eesti Rahwa Muuseumis ja Botaanika aias. Kongressi kolmanda päewa õhtul korraldas Tartu Haigekassa kongressi liikmetele wastuwõtmise oma suwekoloniis, Uderna mõisas, millest üle 20 isiku osa wõttis.

Kongressi tagajärgedega wõib kõigiti rahul olla. Kuigi Kommunistid kongressi „üle wõtta“ kahtsid, ei läinud see neile ometi korda ja kongress kujunes asjalikeks töökongressiks,

wõttes päewakorra läbi ettenähtud ulatuses ja seades üles need juhtnõõrid, millest tuleb kiini pidaa liidu tegewuses.

Oli ometi ühine keel leitud töötawa rahwaksi ühiseks asjaajamiseks, kuigi kommunistid seda nurja ajada katsumid, kuna kodanlikes lehed seda asjaolu arwesse wõttes kahju-

rõõmilt nõretawaid teateid kongressist löid. Oli kongressile ühine keel leitud, mis omadiget wäljendust leidis ka laulus „Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt“, mis kõlas kongressist osawõtjate suult waikesse metjarahusse Uderna suwefooniist lahkudes.

Karla.

IV. Eesti trükitöölise kongress Tallinnas.

22., 23. ja 24. augustil 1924. a.

Eesti Trükitöölise Liitu kuulub üle riigi 9 trükitöölise organisatsioon, kelle liikmete koguarw üle 800 ja kongressil 30 saadikuga esitatud olid. Wäljastpoolt wõttis külalisena ja auwõõrana kongressist osa Soome trükitöölise Liidu esitaja.

Kongressi awas Liidu juhatusel liige J. Koski.

Kongressi juhatusesse waliti: R. Tärna — Tallinnast, D. Wigger — Tartust ja S. Kurtus — Wiljandist; sekretariaati: J. Ode — Tallinnast, A. Nõsor — Tartust ja J. Kraan — Narwast.

Selle järele wõtawad sõna terwitajeks Soome trükitöölise esitaja M. Immonen, Tallinna, Tartu, Narwa ja Kuressaare trükitöölise ühiste esitajad. E. S.-d. t. Partei riigikogu rühma ja keskkomitee nimel terwitab weel kongressi rkl. L. Johanson. Telegrammidega terwitawad kongressi Läti, Poola ja Austria trükitöölise liidud.

Soome Trükitöölise Liidu esitaja tutvustab kongressi Soome Liidu tegewusega. Soome Trükitöölise Liidul oli käesolewa aasta algul 2.534 liiget, mis ligi 50% kõigist trükitöölisest wälja teeb. Öppinud töölised on suuremalt osalt kõik organiseeritud, kuna näit. organiseeritud ladjate prot. tõuseb 86,3 peale. Selle wastu aga kõitekodades naistöölise, niisama ka abitöölise arwust ainult pool organiseeritud on. Soomes on maksu üle maa trükitöölise palgataris, milles põhipalgad peaaegu samas suuruses kindlaks määratud, kui see eme suurt ilmajõda oli. Sõja tagajärjel on elukallidus ühtejärgi tõusnud. 1920. a. õnneistus kollektiivlepingut teha, kus palg n. n. libisewal astmel, s. o. käsitäes käib elukalliduse tõusu ja langemisega. Lepingu maksimuse ajal ei ole palga alanemist ette tulnud, küll aga tõusmist mitmel korral; wiimane kord läinud aasta detsembrikul.

Gelmise kongressi protokolli ettelugemise ja fimmitamise järele esineb Liidu tegewuse- ja kassaaruandega juhatuseliige Koski. Liidu te-

gewus on olnud loid. Wiimase kongressi otsused kollektiivlepingute parandamiseks on jäanud waid magaks soowiks, sest wiimasel ajal on ühjustest palju liikmeid wälja astunud ja sarnasel olukorral on wõimata selleks midagi ette wõtta. Ajakirja wastu on nurinat tõstetud, et see ühekülgne olewat ja liig parteipoliitilist wärwi kandwat. Et häälekandja wastu nii kaastöö kui ka lugejate suhtes loidus walitseb ja ilmumine suurte kuludega seotud, siis ei ole peale 2 numbri „Trükitöölise“ enam wälja antud. Trükitöö õstuskursused Tartus ja Wiljandis on äpardunud samuti osawõtjate loiduse tõttu.

Aruannetest lohtadelt selgub, et ühjuste tegewus wiimasel ajal tagurpidi läinud. Sulk liikmeid on ühjustest wäljalangenud. Suurem osa liikmeid on ühjuste tegewuse wastu passiivsed. Suurem jagu ühjusti on ilma ruumideta, aetakse asju liikmete erakorterites. Töö puudus annab end mõjusalt tunda, kuna üle maa umbes 100 trükitöölise ilma tööta, millest üle poole Tallinna peale langeb. Balkasid maksetakse korraltult mitmes trükikojas Tallinnas ja Tartus. Walitsewa tööpuuduse tõttu on ühjustes peardõku hakatud panema tööta töölise abiandmise peale, selle tõttu klassiteaduse selgitamine ja ühistunde äratamine silmapaari wahale jäetud.

Aruannete järele wõetakse järgmine resolutsioon wastu: „Kunagi waremalt ei ole trükitöölise pere nii raskeis tingimustis elanud, kui praegu. Töö puudus on üldine, eriti walusalt tundub see Tallinnas. Teenitud tööpalka ei makseta korralikult wälja, waid wäikeste jao-keste kaup, mille tagajärjel ettevõtjate kätte suured summad töölise teenitud palgatasu kogub, misjagune asjaolu wõimaldab ettevõtjatele spekulatsioonitöölise arwel ning saadab töölised wiletjusse. Kongress peab tarwilikus nõuda walituswõimudelt sammude astumist selleks, et töölisele nende seaduslik palg saaks õigel ajal maksetud, niisama tuleb tööpuuduse kõrwaldamiseks abinõusid otsida.“

Referaatidega esinevad kongressil: rkl. L. Johanson — organiseerimisküsimuse üle; „Ühistegeliste Üudiste“ toimetaja R. Rüdder — ühistegelise liikumise ja kooperatiivide asutamise üle; kongressi saadik J. Rebane — trükitöölise hariduslike ja tehnilise oskuse tasapinna tõstmise üle. Referaatid ei arakuulatales võtab kongress vastavad resolutsioonid vastu.

„Organiseerimisküsimust läbi arutades ja leides, et töölispere waimlifed ja ainelifed huiwid wõiwad rahulduda ainult siis, kui ühingu-tesse on koondunud laiaid töölisihulgas, kes teadlikult wõtawad osa igast korraldusest, mis läheb hullkade elu-olu parandamiseks, leiab kongress eelmuu paratamatu ja pea ülesan- deks, suurimat tööd jagada kõigi Gestis asu- wate raamatutööstuse alal töötajate organi- seerimise. Laiade hullkade ühingutesse koonda- mifeks otjustatakse: 1) Viigete energilifemaks osawõtuks ühingu tegevusest tuleb korraldada wifamat fihutustööd kodusel wiiril kui ka koos- olekute kaudu. E. T. Viidul peab selleks olema organiseerimis-instruktor, kes wähemalt paar torda aastast kohtadel käiks ühinemise wajadust ja liigetewahelift ühistungnet õhutama. 2) Boi- koteerimata trükitöölifite hulgas, kes senini ühinguift eemale hoidunud, tuleb kõige energi- lifemat tööd alata nende koondamifeks ühin- gusse kogu käesolewa aasta kestes. 1. jaanua- rift 1925 tuleb organiseeritud töölifitel lõpe- tada igasugune läbikäimine wäljaspool ühin- guid eelwate ametiwendadega, wõimaluse kor- ral eemaldades wõimafeid igasugustest organi- satfioonifidest ja kooswiibimifidest ning awaldada wafju surwet nende töössolekul ja töösse saa- mifel. 3) Boikoteeritud töölifitele tuleb wõima- lus anda ühinguksse astumifeks käesolewa aasta kestes, kas tingimifil ehk üldifil alufel selle ühingu aranagemifil, kes töölifil boikotee- ris, kusjuures tähelpanna tuleb süü ifeloomu. 4) Suurt rõhku tuleb panna ühinguil oma ruumide soetamifeks, kus liigetele wõimaldatud olekfid mugawad kooskäimifed mängudeks, muu- sikalifisteks, dramaatilifisteks, sportlifisteks jne. har- jutusteks. Eriti tuleb rõhkeidata raamatufogufid uute köidetegega ja nende kõrwal awada luge- mistube kas wõi mõne ükfiku ajalehe ja aja- kirjaga. 5) Viikmemafude ühtlustamifeks tuleb üle maa 2% liikmemafks, alates 1. jaanuarift 1925. a. 6) Kongress nõuab, et töökaitsefa- duses wastaw parandus fisse saaks wiidud, mis kohustaks töökaitse komisfaare töörahwa wäljateenitud, kuid ettewõtjate poolt kinnipee- tawat töötajaf palgaraamatute järel admi- niftratiiv korras fisse nõudma. 7) Nõuda töö- rahwale maksetawa palga waforiseerimifit kulla alufel. 8) Tööpuuduse wastu wõitlemifeks tun-

nistatakse tarwilifuks tööpäewa lühendamine. 9) Nõue õigluse ja ühifitunde mõiste kaswata- mifeks klassiwendade hulgas ülemaalfit töö- palkade ühtlustamifis otstarbet. 10) Viidu ju- hatufele tehakse ülesandeks püüda luua tihe- dat fidet naaberriikifide trükitöölifis- luitudega ja ühingu tegega. 11) Viidu juhatusel tehakse kohu- seks abinõufid otjida töörahwa klassiteadmuse tõstmifeks.“

„Ühistegelise liikumise fümnenemifeks peab kongress soowitamaks, et töölifed klassiwõit- luses oma majanduslike seisuforra parandami- seks omaks wõtaksid ühistegewuse põhimõtteid ja teadliku klassiwõitlufe kõrwal saaksid tead- lifikudeks ühistegelasteks, püüdes omi majan- duslifil tarbeid kas uute kooperatiivide asuta- mife ehk olemasolewate asutuste kaudu mu- retseada.“

Hariduslike ja tehnilife oskufe tõstmifeks tunnistab kongress tarwilifuks: 1) Kõigi trü- kitöölifite tehnilife oskufe tõstmife kufskoolifid ja kursuste kaudu. Osawõtt tehnilifist koolifit oleks sunduslifit kõigile trükitööpifilastele ja õpetust antaks töwajast, ka üldhariduses, kes- kooli õpekawa ulatuses. 2) Trükitöölifite teha- life kaswatusel ja waimlike arendamifis, trüki- töölifite klassiteadmuse tõstmifeks, milliste fih- tide saamutamifeks kongress tarwilife leiab olenjat: a) et Viidu juhatusel kaudu efineda wastawate wõimude poole nõudmifega, et teh- niliste kursuste põhifiri saaks muudetud was- tawalt trükitöölifisfonna huwidel; b) usuõpe- tuse asemel tuleks algkoolifides Esperanto-tun- nid fissejeda; c) kõigile mõtteawaldustele waba wäljenduswõimalust waba trükifona ku- jul nõuda; d) edustada ja korraldada wabas õhus wiibimifit, sporti ja kõblifit töbu; e) kor- raldada ja täiendada raamatufogufid ja teha kättefaadamaks liigetele wäartusline kirjandus; f) wälja anda töörahwa kirjandust, mitte ükfil trükitöölifitele, waid terwele töörahwale; g) tunnistada tarwilifuks kõigil ühifuste peafoos- olekul korraldada loenguid ja referaate; h) el- lukufjuda omawahelifed wafeluskoosolekud re- ferentifide ettewalmistamifeks; i) edendada kõige eelmifis kongressif otjuste põhjal asutatud rin- gide ja kultuurtoimkondade tegevust.

E. T. Viidu põhifiri otjustatakse efialgul muutmata jätta ja wana põhifirja alufel edafit- töötada, seni kui uus „Viidu juhatus“ uue põ- hifirja kawa wäljatöötanud ja kongressifile efita- nud, sest peetakse tarwilifuks Viidu tegevust täiesti ümber moodustada. Uue kawa järele olekfid Viidu juhtimafks orgaaneks: kongress, Viidu juhatus ja Viidu wolinififude kogu, kus efitatud iga ühing ühe efitajaga koha pealt wa- lituna. Wolinififudekogu peaks wähemalt korra

aastas kofku astuma. Kongress tuleks kofku kolme aasta kestes, aga mitte iga aasta, nagu senini. Wolinikudelogu wõib nõuda kongressi kofkuastumist ka enne kolme aastat. Liidu juhatus walitakse 3 aasta peale ja suuremalt ofalt Liidu asukofhast.

Soolekande Liidu alla koondamine tunnis- tatakse küll põhimõtteliselt õigesti, aga praegu- sel korral veel warajaseks. Enne tuleksid ühin- gud paremini organiseerida ja nende tegevus ühtlustada ühise põhikirja ja kodukorra alusel.

Rahvuswahelise trükitööliste sekretariaadi ülesannete ja tegewusega tutvustab kongressi liidu juhatusliige Rosji. Rahwusw. trükitöö- liste sekretariaat asub Bernis (Schweitsis) ja te- male alluwad 22 riigi trükitööliised. Hambur- gis 8.—12. sept. j. a. ärareetawale IX rahvus- wahelisele trükitööliste jaadiku kaudu ofawõt- mise kongressile kutse on ka Eesti trükitööliste liidule jaadetud, mis kongressil ära ofustada tuleb. Kongress ofustas sekretariaadi liik- meks edasi jääda, et sel wiisil fidet pidada teiste riikide trükitööliste organisatsioonidega, suurte kulude tõttu aga jaadikut mitte kongressile jaata, waid ainult Eesti L. Liidu tegewuse aruanne ja terwitustelegramm.

Liidu häälelenda „Trükitööline“ wälja- andmist ofustati jatkata, mis ilmuks tarwiduse järele. Wäljaandmise kulud kaetakse ühingu- te poolt, kes ajakirja oma liikmetele hinnata wälja jagawad. Siisuhytes soowitakse, et seal lei- duks aruanded Liitu kuuluwate ühingu- te tegewusest, rahvuswahelise trükitööliste sekretari- aadi teadaanded, teated oma- ja wäljamaa trü- kitööliste elust ja muu seas ka trükitöö tehni- liselt alalt artiklid. Wäljaandmisel tuleb mõi- dustada kolmeliikmeline toimkond, kuhu ku- luks ka Liidu asjaajaja.

Ofustatakse palgaline asjaajaja ametisse wõtta. Palga suuruse määrab Liidu juhatus.

Juhatus ofustatakse walida 9-liikmeline endise 7-liikmelise afemelse. Juhatusesse wali- takse ja omawahelisel kofkuleppel jagawad ame- tid järgmiselt: afimeheks — J. Rebane, Tal- linnast; abimeheks — A. Wingar, Tartust; kirjatoimetajaks — A. Leekar, Tallinnast; abiks — A. Asor, Tartust; kassahoidjaks — J. Rosji, Tallinnast; abiks — G. Ruul, Tal- linnast; warahoidjaks — R. Nurk, Tallinnast; ilma ametita — J. Kraan, Narwast ja S. Kurtus, Wiljandist. Juhatusel kandidaatideks walitakse: Ernits, Wellart, Lehtmets, Burfeldt, Tomson — Tallinnast; Migger, Lude — Tar- tust; Annot — Narwast; Moorberg — Pärnust.

Revisjonikommisjon walitakse 3-liikmeline: A. Schönberg ja M. Tamm — Tallinnast; A. Vall — Tartust. Kandidaatideks: Ode ja Türa — Tallinnast; üle — Wõrust.

Liidu eelarwe 1924./1925. a. peale wõetakse 216.000 mk. juuruse wastu ja fimitatakse. Ühtlasi jäetakse Liidu juhatusle woli jeda tar- widuse järele muuta.

Mitmejuguuste läbirääkimiste all ofusta- takse: Järgmine trükitööliste kongress ära pi- dada Tartus. Tehtakse ettepanek, et uuesti wa- litud juhatus looks lähemad sidemed wälisrii- kidega, kõige pealt naaberriikidega, wastastik- kuse streigi toetamise asjus.

Kongress lõppes pühapäewal kell ¼3 p. l.

*

Trükitööliste 4. kongressi tuleb kordaläi- nuks lugeda, sest kongress kandis asjalikumat ilmet kui see eelmistel kongressidel oli. Ima- waatelisi lahthelisiid ja teiste isikute mahatege- misi, mille poolt isearanis mõddalainud aasta kongress hiilgas, ei tulnud üldse ette. Tööd tehti ühel meelel ja asjaliselt. Soowime, et trükitööliised kindlast ja tihedalt koondus oma ühingu- tesse, sest ainult ühinedes wõime oma elujärke parandada. Seis jõudu! Ego.

Ringkiri Ametiühisuslise kuukirja toetamise asjus.

Rõigile p. t. t. ametkonna teenijatele.

Posti-telegraafi-telefoni teenijate kutse- ühise feskjuhatus ofustas üleskutsega efine- da kõigi p. t. t. ametkonna teenijate ees Tal- linnas, wäljaantawa „Ametiühisuslises kuukir- jas“ kaastöö tegemise ja kuukirja omale telli- mise, ning teistele tellida soowitamise asjus.

Toetades selle juhatusle ofuse peale, palu- me käesolewaga kõiki kaasteenijaid omist puu- dustest „Ametiühisuslises kuukirjas“ kirjutada, kes lahkesti tofiseid hädasid nõus on awalda- ma. Samuti palub feskjuhatus kõigiti katjuda

kuukirja tiraasfi tõsta, mille tõttu wäljaand- jatel wõimalus awaneb jeda saadaminini wälja anda ja seega warskemaid teateid ilmutada.

Ühes sellega jaadetakse teile faks proowi- nummert käesolewaga maksuta teenijatele tut- wustamiseks andmiseks kätte. Kuukirja wõib tellida temal ülesmargitud aadressil. Tema praegune hind on a 10 marka nummer.

Soowitaw oleks, et ofakonnad wõimalust mõõda oma kassast kuukirjale perioodilisi toe- tussumme määraks, sest praegu töötab see wä-

hese tiraasji tõttu suurte kahjudega ja kaastööd selles tehakse ainelise kitsikuse pärast täiesti maffuta.

Ka mõned teised riigi- ja omavalitsuse teenijate keefliitu kuuluvad riigi- ja omavalitsuse teenijate organisatsioonid, on lubanud nimetatud kuukirjas kaastööd tegema ja seda toetama hakata, ja praegu on väljaandjatega läbirääkimised käimas, selle kuukirja riigi- ja omavalitsuse teenijate kutseorganisatsioonide ametlikuks hääleandjaks tunnistamise asjus.

Kuukiri sejab poliitilises suhtes täiesti erapooletul ametiühenduslikel alusel ja kõigi pal-

gateenijate majanduslike olukorra parandamise huvide kaitseks, nii et seda igajaguise poliitilise meelsusega isikud wabalt toetada wõiwad.

Keefjuhatus loodab, et posti-telegraafitelefoni teenijad oma walitud esituse üleskutse peale kurdiks ei jää ja tõsijelt erapooletu Ametiühenduslike hääleandja wõimukaks edenemiseks, aineliselt ja waimliselt kaasa töötama saawad. Näitame selles alal teistele organisatsioonidele eeskujuga ja awatleme ka kõiki muud palgalisi töötajaid oma majanduslike ja waimliste huwide erapooletule ja õiglaste kaitsemisele.

Töölislitumine Gestis ja wäljamaal.

Klaasitöölise Internatsionaal.

Klaasitöölise Rahwuswaheline kongress peetakse 19. kuni 23. septembrini Praegas.

Postiteenijate Internatsionaal.

14. sept. istub Posti-teenijate Rahwuswaheline kongress Wienis. Päewakorras on 10 punkti; üldtähtsusega on järgmised: Ettevõtete autonoomia ning teenijajaooskonna teenistusastmete ees tõusmise küsimus; finnis-kuumise, wanade ning invaliidide eest hoolitsemine; haiguskindlus, naiskõikumine.

Rahwuswaheline eraettevõtete teenijate Liit.

Rahwuswahelise eraettevõtete teenijate Liidu juhatus pidas oma koosolekut 27. — 28. augustini Zürichis, mille eel peeti tehnikerite ning pangateenijate grupe koosolekut. Muuseas otsustati järgmist eraettevõtetes teenijate rahwuswahelise Liidu kongressi ära pidada Kopenhagenis 1925. aasta septembrikuul. Päewakorras on ettenähtud ettekanded fotiaalsaadusandluse ning tööstusorganisatsioonide kohta. Liikmemaksu alammääraks 1925. a. kohta otsustati 12 Holl. guldinat iga 1.000 liikme kohta, 1926. a. kohta 20 Holl. guldinat.

Köösnerite rahwuswaheline konverents.

Siljuti pidasid köösnerid Berliinis seitsemendat Rahwuswahelist konverentsi. Esitatud olid Saksamaa, Austria, Ungari ning Daani. Rootsi ja Ameerika ei saanud oma esitajaid jaata. Sekretariaat, mis juba 30 aastat püüsin, ühendas 1922. a. — 24.167 ning 1923. a. — 18.137 liiget. Riigete arvu wähenemine 20,9% wõrra tuleb peaaeglikult Saksamaa arwale. Aruandes awaldatakse kahjatust, et

Prantsusmaa ja Inglismaa, kes Liidu algatajateks olid, pärast jöda weel lihinemine ei ole. Riietewalmistamistööstuse töölise Liidu ühinemiskõikumises olid peale Ameerika ka Austria, Ungari ning Daani esitajad otsekohe ühinemise wastu, mis jee küsimus edasi liikati. Esialgul tehti ettepanek ühineda kartellierimisteleel, samuti wõeti resolutsioon wastu, kus on öeldud muu seas: „Konverents on kindlas arwamises, et Rahwuswahelise köösneri tööstustöölise huwipi suudaks paremini kaitsta Riietewalmistamistöölise Rahwuswaheline Liit, kui köösnerite sekretariaat. Sellepärast hääletab ta ühinemise poolt 1. jaanuariks 1925. a.“

Wene-Balti tehase töölise üldkoosolek

peeti ära 27. juunil 1924. Tähtsam päewakorras punkt oli: Praeguse seisukorra selgitamine, mille arutamisel wõeti wastu järgmised otsused:

Tähele pannes, et tehase walitus kawatseb esimeses järjekorras lasti lasta neid isikuid, kes olid töölise poolt walitud palga asjus läbirääkima direktoriga, ja ka muud samme selles astuma, nõuawad töölised kõige kindlamini, et need isikud saaksid tagasi jätetud, seni kui tööd tehases on.

Ära nähes, et meil Gestis tööpuudus walitseb, kus töölistel, spetsialistidel tuleb mõnel teisel alal end ära elatada, samal ajal weetakse wäljamaalt kõiksugu alawäärtusliki masinaid ja põllutööriistu sisse, teeme töölise wane matele ülesandeks, pöörata walituse abutuste poole ettepanekuga, wõimalikult põllutööriistu ja masinaid jne. tarbeasju metalli alal wäljast mitte sisse wedada, waid omamaa töölistel lasta teha. Sellega muretsemine oma töölisele tööd ja hoiakime wäliswaluutat kokku.

Kutseühijused saate tegewusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teateid tööolude ning juhatuse tähtsamate kawatsuste kohta.

Organisatsioonide kaudu esitatud palgatõstmise nõudmised.

Tallinna trükitöölaliste ühijuse juhatuse esitas tööandjatele palgatõstmise nõudmised, mis ülesjeatud peakoosolekul.

Spetajateliidu juhatuse pööras haridusministeeriumi poole ettepanekuga palgad rewideerimisele wõtta ja waloliseerida.

Streiki algasid sellepärast, et juuni-, juulikuude palk saamata Runda-Aru turbatöölised, streikivate asemele jaadeti tööle wangi, põhjendatakse seega, et Rakvere linna elektriijaam, kes sealt turwast saab, seisma jääda.

Streik U l i l a turbatööstuses oli wäljalutsutud sellepärast, et tööstuse juhatuse omawolijalt palgaarwamise wiisi muutis.

Streikisid N a r w a K r e e n h o l m i wabriku poolmeistrid juulikuul. Nõudsid palkade tõstmist, wilunud tööliste tagasiwõtmist ja meistrite wiisakamat ümberkäimist töölistega.

Streikisid augustikuul N a r w a K r e e n h o l m i wabriku töölistes, nõudes eelmise streigi pärast lahtilastute tagasiwõtmist ja palgatõrgendust.

Streikima hakkasid W ä n d r a klaaswabriku töölistes sellepärast, et wabriku juhatuse palkasid wähenaldas.

Palka wähenadatud on ka Tallinna Raudtee kütteladuse põlewkiwi wagunisi tühendamail naistöölistel.

Palka tõsteti N a r w a K r e e n h o l m i wabrikus 7 protf. wõrra ja N a r w a lauawabrikus 15 protf. wõrra.

Tööpuuduse wastuwõitlemiseks ei ole midagi nimetamiswäärilist ära tehtud, kui mitte ühiskondliste tööde ettekäände all palkade mahajurumist arwati. Tööpuudust arwatakse kõige kohasemaks abinõuks palkade mahajurumisel. Korraldatakse ühiskondlisi töid, maksatakse seal äärmiselt wilejat taju ja seletatakse, see ollagi ühiskondliste tööde mõiste (waata tööhoolekandeministeeriumi esitaja seletus

lahtilastud Balti puuwilawabriku tööliste esitajaile, kes raudteel ühiskondlistel töödel olid). Kas sellepärast korraldatakse nii heameelega ühiskondlist töö ja räägitakse töötatööliste rahalise abiandmise wastu.

Tallinna linnawalituse otsus.

Tööpuuduse wastu wõitlemiseks on raudtee peatehaste tööliste ja teenijate peakoosolek wabariigi walitusele ja riigikogu riikmehadele saata otjustanud ettepaneku, kus soowitatakse nõutada, lisakrediite tööde jatkamiseks ja 1925. a. peale ettenähtud tööde läbiwiimiseks.

Linna teenijate arstimise küsimus.

Linna teenijatele arstiabi andmisega on linnawalitus hädas, küll arutatakse, muudetakse, täiendatakse, parandatakse, kuid ikka on kord puudulik, mis takistab andmast asjaosaliste eneste otjustada, kes jeda haigekassade kaudu kõige paremine teha wõib. Juba ammu on meil otstarbekohasemaks tunnistatud sarnane korraldus ja läbiwiidud. Ainult meil arwatakse, et ainult Jumal ja ülemus hästi teeb, aga töliste teiste oskus piirdub ainult tänus ja palwes.

Wisalt tuleb gaasi ja elektriijaama töölistel kuuepäewase töönädala eest wõidelda. Ei näe lõppu 365 tööpäewale aastas. Ei aita seadus, mis määrab puhkepäewade arwu. Tööandja näib tugewam olemat, kui seadus.

Tööliste organisatsioonidest.

Tallinna linnawalitus otjustanud „Töölisteledri“ üürilepingu ülesütelda.

Sulatud on siseministri poolt „Tööliste ja Tellijate ühing“ Tallinnas 3. aug. Meeleawalduse üleskutse allakirjutuse ja demonstratsioonist osawõtmise pärast.

Tartu kiwitööliste ühijuse astus Resk nõukogu wälja. Põhjendab muuseas seega, et Resk nõukogu ajada kitsast paberipoliitikat.

Ujalehtedest on sulatud järjekorralised kommunistilised „Meie Jõud“, „Kindel Tõde“ ja ajaleht „Töö Täht“. Toimetaja 4 kuuks wangi mõistetud.